

Výukový program JARO V ZELINÁŘSKÉ ZAHRADĚ

Cílová skupina: žáci II. a III. ročníku

Organizační forma: terénní výuka na školní zahradě, doporučená velikost skupin (5 – 8 žáků)

Scénář VP:

Úvod: (10 min)

Přivítání žáků, rozdělení žáků do 4 skupin (v případě většího počtu žáků každá skupina 2x) – každý žák dostane samolepku, na kterou napíše své jméno. Roh každé samolepky je vybarven jednou ze čtyř barev – červená, zelené, modrá, žlutá. Každou skupinu si převezme dvojice nebo trojice studentů, postupně navštíví všechna 4 stanoviště.

Práce na stanovištích: (15 min + přesun)

ČERVENÁ	STANOVIŠTĚ 1 ZELENINA (učebna)	STANOVIŠTĚ 2 PĚSTOVÁNÍ (stůl u foliáku)	STANOVIŠTĚ 3 SAZENICE (učebna v přírodě)	STANOVIŠTĚ 4 ZÁHON (zelinářský záhon)
ZELENÁ	STANOVIŠTĚ 4 ZÁHON (zelinářský záhon)	STANOVIŠTĚ 1 ZELENINA (učebna)	STANOVIŠTĚ 2 PĚSTOVÁNÍ (stůl u foliáku)	STANOVIŠTĚ 3 SAZENICE (učebna v přírodě)
MODRÁ	STANOVIŠTĚ 3 SAZENICE (učebna v přírodě)	STANOVIŠTĚ 4 ZÁHON (zelinářský záhon)	STANOVIŠTĚ 1 ZELENINA (učebna)	STANOVIŠTĚ 2 PĚSTOVÁNÍ (stůl u foliáku)
ŽLUTÁ	STANOVIŠTĚ 2 PĚSTOVÁNÍ (stůl u foliáku)	STANOVIŠTĚ 3 SAZENICE (učebna v přírodě)	STANOVIŠTĚ 4 ZÁHON (zelinářský záhon)	STANOVIŠTĚ 1 ZELENINA (učebna)

Závěr: (10 min)

Žáci se na závěr shromáždí před učebnou a dostanou kartičky v barvě své skupiny. Na jednu stranu žáci namalují smajlíka nebo šklebíka, podle toho, zda se jim program líbil. Na druhou stranu napíšou, co se jim nejvíce líbilo. Kartičky vhodí do krabice.

Učitel žákům poděkuje, rozloučí se a na závěr nabídne žákům, že si mohou odnést rostlinku bazalky a tu si doma pěstovat a ukázat tak, že pěstování rostlin zvládají. (poté, co se žáci sbalí, na odchodu dostávají kelímek s bazalkou).

STANOVIŠTĚ 1: ZELENINA

Vzdělávací cíle:

- Žák definuje pojem zelenina. (ČjS)
- Žák pojmenuje konzumovanou část zeleniny. (ČjS)
- Žák připraví jarní zeleninu ke konzumaci. (ČSP)

Úloha 1: Definice zeleniny:

*„ Dnes se dozvíte něco o pěstování zeleniny. **Dovedl by někdo z vás říci, co je to zelenina?**(žáci uvádí příklady, pokud žáci uvedou chybný příklad, učitel je opraví). Už víme, co všechno patří do skupiny rostlin, které říkáme zelenina. **Uměli byste říci nějaké pravidlo, podle kterého se řídíme, když chceme nějakou rostlinu označit jako zeleninu?** (žáci uvádí příklady, učitel může žákům napovídat, pokud neví) Určitě by měli uvést, že se jedná o RŮZNÉ ČÁSTI ROSTLIN, PĚSTUJÍ SE JEDEN ROK, SKLÍZÍ SE V DOBĚ, KDYŽ JE ROSTLINA ZELENÁ.“* Tato tři pravidla zapíše učitel na tabuli.

Úloha 2: Konzumované části zeleniny

*Učitel ukáže žákům sáčky s osivem (ale ještě nerozdává). „Za chvíli dostanete každý alespoň dva sáčky se semínky zeleniny. Vaším úkolem bude prohlédnout si, o jakou zeleninu se jedná a přiložit je na tyto karty. (ukázka karet s pojmy KOŘEN, LIST, PLOD, CIBULE) **Jak poznáte LIST?** (žáci definují) **Jak poznáte kořen?** (žáci definují) **Jak poznáte plod?** (žáci definují) **Jak poznáte cibuli?** (žáci definují).“* Poté učitel rozloží do středu karty s pojmy a rozdá žákům sáčky s osivem. Žáci si je prohlédnou a přiřadí na správné místo. Následuje společná kontrola – učitel se vždy zaměří na jeden pojem a kontroluje spolu se žáky, zda sáčky správně zařadili. (Pozor, brokolice, květák a kedluben nelze zařadit – konzumuje se stonek a stonek s květy).

Úloha 3: Ochutnávka zeleniny

*Žáci dostanou zeleninu (listy salátu, listy špenátu, ředkvičky). Otázka pro žáky: **Proč zde máme právě tuto zeleninu, vždyť v obchodě můžeme koupit mnoho jiných druhů zeleniny?** Jedná se o zeleninu vypěstovanou na zahradě, první jarní zeleninu. **Než zeleninu ochutnáme, co s ní musíme udělat?** Žáci otrhají listy salátu a špenátu a vyperou je v pračce na saláty, očistí ředkvičky. Vše připraví na talíř. Následně mohou žáci zeleninu ochutnat.*

Poděkování žákům a přesun na další stanoviště.

STANOVIŠTĚ 2: PĚSTOVÁNÍ ZELENINY

Vzdělávací cíle:

- Žák svými slovy vysvětlí význam ikon na sáčcích s osivem. (ČjS)
- Žák popíše postup při pěstování zeleniny. (ČjS)
- Žák provede výsev semínka do kelímku. (ČSP)

Úloha 1: Pěstování zeleniny

*Když si v obchodě koupím sáček se semínky nějaké zeleniny, je to teprve začátek. **Co všechno musím udělat, než ochutnám zeleninu jako je na obrázku?** (žáci uvádí své návrhy). **Kde se dozvím, jak správně zeleninu v sáčku pěstovat?** (žáci uvádí své návrhy, pokud sami neví, upozorníme je, že tato informace je uvedena na zadní straně sáčku). Učitel vysvětlí žákům, že na zadní straně sáčku je nejen popis, ale také obrázky. **Žáci dostanou kartičky s obrázky a kartičky s popisem a jejich úkolem je vytvořit dvojice, které k sobě patří.** Následuje společná kontrola.*

Úloha 2: Péče o zeleninu

*Žáci dostanou karty, na kterých je napsáno vždy jedno sloveso a pořadové číslo, které souvisí s péčí o zeleninu v průběhu roku. **Jejich úkolem je vymyslet větu ke svému slovesu a zelenině v sáčku s osivem (kukuřice).** Poté učitel vyzve žáky, aby postupně podle čísel řekli své věty. Výsledkem by měl být popis, jak se o zeleninu starat během roku.*

Úloha 3: Výsev do sadbovačů

*Učitel vysvětlí žákům, že některé druhy zeleniny je dobré vysít do kelímků nebo misek a do záhonu pak dávat již malé rostlinky. Učitel předvede žákům, jak vysít velké semeno do kelímku (**dospod se vloží kousek papírového ručníku – aby nevypadávala zemina, pak se dá vrstvička písku a nakonec se kelímek dosype hlínou. Do středu se zatlačí semeno a přitlačí se na něj hlína. Nakonec se zalije a vloží do tácu).** Po instruktáži pracují žáci samostatně.*

Poděkování žákům a přesun na další stanoviště.

STANOVIŠTĚ 3: SAZENICE A SADBA

Vzdělávací cíle:

- Žák svými slovy vysvětlí pojem sazenice. (ČjS)
- Žák uvádí příklady zeleniny, která se předpěstovává. (ČjS)
- Žák pikýruje zeleninu/okrasné rostliny. (ČSP)

Úloha 1:

*Učitel ukáže žákům kelímky s rostlinami. Vysvětlí jim, že nebude chtít, aby hádali názvy zeleniny v kelímcích, ale že by raději, kdyby žáci k jednotlivým rostlinkám přiřadili sáčky od jejich semínek. **Žáci vytváří dvojice – sazenice + příslušný sáček s osivem.** Následuje společná kontrola.*

Úloha 2:

*Učitel upozorní žáky na skutečnost, že rostlinka v kelímku už sice není semínkem, ale taky ne velkou rostlinou, kterou sklízíme na záhoně. Zeptá se žáků, **jak takové malé rostlině, připravené k zasazení do záhonu říkáme.** Měli by **vyvodit, že je to SAZENICE.** Pokud neví, tak učitel správný termín napoví. Následuje otázka pro žáky: **Kde se dají takové sazenice koupit?** (žáci odpovídají – např. na trhu, v zelenině, v zahradnických centrech, ...) Dále vysvětlí žákům, že někteří zahrádkáři si takové sazenice pěstují sami, jako my tady na zahradě a že si společně ukážeme, jak na to.*

Úloha 3:

*Učitel ukáže žákům výsev afrikánů a ukáže jim sáček s osivem afrikánů. Vysvětlí, že nejprve se misky dala hlína a do ní semínka. Po dvou až třech týdnech jsou v misce takto velké rostlinky. Ty by ale neměly dost místa pro další růst, a proto je nutné je rozsadit do sadbovačů. **Učitel předvede žákům, jak naplnit sadbovač zeminou, vytvořit důlek a do něj vložit rostlinku. Po instruktáži pracují žáci ve dvojicích nebo samostaně, učitel jim pomáhá.** (každý žák by měl napikýrovat zhruba 3 rostliny)*

Poděkování žákům a přesun na další stanoviště.

STANOVIŠTĚ 4: VÝSEV A VÝSADBA NA ZÁHONU

Vzdělávací cíle:

- Žák upraví záhon před jarní výsadbou/výsevem – hrabání, pletí (ČSP).
- Žák seje/sází zeleninu do záhonu. (ČSP)

Úloha 1: Úprava záhonu

Učitel přivede žáky k záhonu a zeptá se, zda by mohli hned začít se sázením a setím, nebo zda je nutné ještě před tím něco se záhonem udělat. (žáci by měli vyvodit, že je potřeba udělat na záhoně cestičku, uhrabat je a vybrat případný plevel a kameny). Učitel vysvětlí žákům, jak se dělá cestička. Pomáhá s vybíráním zeminy, položení textilie a písku pak žáci dělají již samostatně. Následuje hrabání záhonu.

Úloha 2: Kombinovaný záhon

Žáci se přesunou na záhon, na kterém mají provádět výsadbu sazenic. Učitel jim vysvětlí, že na záhonu je již jedna plodina, ale že do záhonu můžeme přidat ještě další. Zeptá se, proč to té první rostlině nevádí. (žáci uvádí své návrhy). Pokud žáci neví, vysvětlí, že „první plodina brzy doroste a jak se sklídí, tak druhá plodina bude mít dostatek místa pro svůj růst. Tak získáme z jednoho záhonu úrodu hned dvakrát. Není to však úplně jednoduché, protože některé zeleniny se vyloženě nemají rády – např. rajčata a hrášek. Naše plodina se se salátem snese, tak je můžeme vysadit do jednoho záhonu společně.

Úloha 3: Výsadba do záhonu

Učitel společně se žáky natáhne mezi řádky salátu provázek s červenými stužkami (plastová značka musí být vždy na okraji). U každé červené stužky pak žáci udělají sázecím kolíkem důlek. Provázek přesunou a stejně vytvoří další důlky. Učitel postupně vydává žákům sazenice a žáci prochází cestičkou vždy k poslednímu volnému důlku, do něj vloží sazenici a mírně umáčkne. (Nakonec sazenic zalijí). Náradí uklidí na hromadu a společně s učitelem odnesou zbylé sazenice do foliovníku, který si mohou prohlédnout.

Poděkování žákům a přesun na další stanoviště.

